

Opkomst van het dikbiltype in het Belgisch witblauwras zette de carrière van onderzoeker Leo Fiems op een nieuwe koers

In de ban van witblauw

In zijn langdurige carrière aan het Instituut voor Landbouw- en Visserij-Onderzoek heeft onderzoeker Leo Fiems zich volledig toegelegd op het onderzoek rondom witblauw. De voeding stond centraal.

‘Een witblauwe moet bij uitstek op de norm gevoerd worden.’

tekst **Annelies Debergh**

An de stapels dossiers op zijn bureau is het nog niet te merken, maar komende zomer gaat Leo Fiems, onderzoeker van het Belgisch witblauw aan het Instituut voor Landbouw- en Visserij-Onderzoek (ILVO), met pensioen. De papiermassa maakt de veelheid aan onderzoeksprojecten rond witblauw van de afgelopen jaren zichtbaar. ‘In zekere zin is het witblauwe ras meegegroeid met mij. De opkomst van het dikbiltype is zeker een belangrijke ommezwaai geweest in de loop van mijn carrière.’

Hoe ingrijpend was die omschakeling naar het witblauwe dikbiltype?

‘In het begin leefde nog wat schrik – ook bij onze raad van beheer van de toenmalige rijksstations – om de ommezwaai naar het witblauw dikbiltype te maken. Een tijdlang zijn het dubbeldoeltype en

het vleestype naast elkaar gehouden, maar de vraag vanuit de markt stuurde gaandeweg richting het vleestype.’

‘Toen de omslag was gemaakt, was het echt aftasten wat de behoeften van die dikbillen waren. De opkomst van mais en het gebruik van perspulp in plaats van droge pulp zijn daarin belangrijk geweest. Met het soja-embargo in de jaren zeventig kwam het eiwitgebruik ter discussie. Door de grote spieraanzet, die vooral uit eiwit bestaat en de anatomische bouw met veel vleesmassa en kleinere organen is de eiwitbehoefte van dikbillen aanzienlijk groter. Eiwit – zoals soja – is daarin een onmisbare factor.’

Is het in kaart brengen van de eiwitbehoefte het belangrijkste onderzoek gebleken voor de witblauwhouderij?

‘De eiwitbehoefte was er één van. Door

hun anatomie hebben dikbillen veel krachtvoer en weinig ruwvoer nodig. Maar ook daar zijn grenzen aan. Met de typisch Belgische krachtvoerrantsoenen met allmash liep het in eerste instantie fout. Dat was de aanleiding om de structuurbehoefte in kaart te brengen.’

‘Vleeskwaliteitsonderzoek heeft het belang van structuur later bevestigd. Dikbillen hebben in het bloed een lagere zuurtegraad, waardoor de neiging tot systemische acidose groter is dan bij andere, geringer bespiede vleesrassen. Als de structuurbehoefte bekend was, kon het onderzoek de energie- en eiwitbehoefte verder gaan finetunen.’

Is het witblauw dermate afwijkend van andere rassen dat het een specifieke aanpak vergt?

‘De anatomie van een witblauwe heeft een aantal gevolgen. In Frankrijk was er

een onderzoek waarbij zoogkoeien in de winterperiode onder de behoefte werden gevoerd en in het voorjaar vroeg in jong gras werden ingeschaard. Het onderzoek bekeek in welke mate Franse vleesrassen kunnen bufferen. Hier is toen de vraag gerezen of we dieren in de wintermaanden goedkoop konden voederen en in hoeverre de dieren nog goed konden presteren met een rantsoen dat tien, twintig en dertig procent de behoeftenorm onderschrijft. Bij dertig procent minder nam de kalversterfte toe richting tien procent. In tegenstelling tot bij Franse vleesrassen zagen we tijdens de compensatieperiode dat de groei

witblauwbedrijven, dan zijn de dieren niet volwassen bij afvoer. Het is wel een efficiënte manier van werken maar eigenlijk groeit een witblauwe na haar eerste kalving nog bijna vijf jaar door.'

'In de pleidooien voor een zo kort mogelijke tussenkalftijd is die gewichtstoename tot nog toe nooit meegenomen. Een tussenkalftijd van twaalf maanden is in mijn ogen amper haalbaar – gezien de keizersnede – maar dertien maanden is een mooi streefcijfer als je bedenkt dat ook het moederdier in die tijdsperiode nog verder groeit. De keizersnede vormt daarin overigens geen bezwaar. Uit onze eigen gegevens zien we dat het aantal

plaatst hij er geen vraagtekens bij.' 'Ik ben altijd sceptisch geweest in de discussie rond de keizersnede. In Italië is het Piemonteseras erin geslaagd om de keizersnedeproblematiek terug te dringen. Maar met de conformatie die het witblauwras nu heeft, is natuurlijk kalven bijna onmogelijk. Ik twijfel of natuurlijk kalven kan met behoud van het huidige type.'

'In de discussie rondom de keizersnede verwijs ik altijd naar het Europees vastgestelde Verdrag van Amsterdam. Dat verdrag stelt dat de eigenheid van een land gerespecteerd moet worden. Witblauw is een typisch Belgisch product en de keizersnede maakt daar deel van uit. Ik ben wel akkoord dat zorg voor dieren een prioriteit moet zijn. Dieren op volledige roostervloeren zijn eigenlijk uitgesloten. Veehouders hebben er ook alle belang bij om hun dieren tot in de puntjes goed te verzorgen.'

Zijn er nog andere uitdagingen?

'Ik kijk uit naar het onderzoek rond de sojateelt in onze regio. We hebben de voorbije jaren met maisvoeding een enorme evolutie doorgemaakt en dat verhaal herhaalt zich nu voor soja. Ook op milieuvlak zie ik uitdagingen. De opwarming van de aarde met één graad heeft volgens wetenschappers grotere opbrengsten tot gevolg; boven één graad gaat de opbrengst weer dalen. Rundvee scoort niet zo goed op het gebied van de ecologische voetafdruk. Onderzoek loopt nog, maar wellicht scoort het witblauw daar beter op dan andere vleesrassen.'

'Verder kan ook de computer nog veel betekenis krijgen in de praktijk op de professionele vleesveehouderijen. Onder meer voor aangepaste opfokschemas door kalverdrinkautomaten en in de afkalfdetectie kunnen geautomatiseerde systemen betekenis hebben. En ik denk daarbij dat de biestmelkgift bij de witblauwe koeien een punt van aandacht wordt. Meer en meer loopt de melkgift terug en ook dat is belangrijk.'

'Maar ik ben vooral benieuwd naar de impact van de afschaffing van het melkquotum op de witblauwhouderij. Het dikbilgen is niet meer weg te denken uit onze hedendaagse maatschappij. Misschien brengt dat wel mogelijkheden voor een genetisch gemodificeerd ras waarbij vleesproductie met een tijdfactor ingebouwd kan worden in een melkgevend ras. Centrale vraag is vanzelfsprekend hoeveel vlees er in de toekomst nog gegeten wordt.'

'De lage opnamecapaciteit van een witblauwe is de belangrijkste beperking'

gelijk bleef bij elk van de drie groepen. Dat bevestigt nogmaals dat de beperkte opnamecapaciteit van witblauwen een duidelijk beperkende factor is.'

Witblauw is dus een intensief vleesras?

'Gaandeweg hebben we gezien dat het witblauwras toch een enorm laatrijp ras is. Als we alle waarnemingen van de dieren op het ILVO uitzetten in de tijd, dan zien we dat het gewicht na kalven pas aftopt bij een leeftijd van zeven jaar. Tot die tijd blijft het gewicht van moederdieren toenemen. Als we kijken naar de gemiddelde afvoerleeftijd van koeien op

kalvingen bij goed uitgevoerde keizersneden geen rol speelt in de tussenkalftijd van koeien.'

Dat brengt ons bij een gevoelig onderwerp. Hoe kijkt u tegen de keizersnede aan?

'De gevoeligheid rondom de keizersnede is er vooral omdat mensen zich vragen stellen. Ze zien het litteken op de buik van een dier en maken meteen de omslag naar dierenwelzijn. Daar kun je je vragen bij stellen. De metabole stress die op een hoogproductieve melkkoe ligt, is immers vele malen groter, maar omdat de consument die niet kan zien,